

5. Paikallissijat/obliikvisijat

1. Paikallissijat tai obliikvisijat erottuvat nom-part-gen -ryhmän päätteistä siinä, että jälkimmäiset osoittavat ensisijaisesti olion, edelliset sijat taas ei-ajallisen suhteen (atemporaalisen relaation), tältä osalta nämä muistuttavat postpositioita. Kun käsittelen määritteiden ilmaisukeinoja, otan huomioon postpositiotkin,

Essiivi	2.6
Translatiivi	1.6
Inessiivi	8.0
Elatiivi	5.0
Illatiivi	5.8
Adessiivi	3.7
Ablatiivi	1.1
Allatiivi	2.8
Abessiivi	0.1
Komitatiivi	0.1
Instruktiiv	0.7

(Prosenttinen osuus kaikkien sijamuotojen esiintymisestä substantiiveissa.)

2. Obliikvisijat ovat yleensä muut sijat kuin nominatiivi, mutta lähinnä paikallissijat. Paikallissijat tai obliikvisijat ilmoittavat siis atemporaalisia relatioita. Paikallisuusmerkitys kuitenkin usein on metaforinen tai kokonaan himmentynyt, koska ne ilmoittavat paikan lisäksi aikaa, tapaa ym. adverbiaalisia seikkoja. Näitä käytetään usein siis ajan ilmauksissa jne. Paikallissijat ja muuta ei-kieliopilliset sijaiset nominilausekkeet ovat usein määritteitä, adverbiaaleja eli verbin tai koko lauseen määritteitä. Näillä on usein täydennyksen tehtäviä. Täydennyksen ja määritteen ero voi olla häilyvä:

Elsa on ihastunut Tallinnaan. (täydennys, rektio, verbi määrää sijan pakollisesti)
Elsa on matkustanut Tallinnaan. (määrite, tulosija voi olla muukin tai postpositio)

Varsinkin ulkoisten paikallissijojen käyttö jakaantuu kahtia, jos vaihtelemme nominin tarkoitetta elottomasta elolliseen:

Uolevilla on aurinkoöljyä. (omistuksessa: **habitiivinen** adverbiaali)
Pöydällä on aurinkoöljyä. (paikalla)

Uolevi on tiskijukkana. (toimii, työskentelee = on, **predikoiva**).
Uolevi rupesi tiskijukaksi. (tulla, käydä, aikoa = tulee jku)

2. Paikan adverbiaalin sijanvalinta

a) prosessin suunta: mistä – missä – mihin?, b) olion sijainti: sisällä – ulkona, c) olion luonne: eloton – elollinen

2.1. Suunta

Staattisten olla-verbien kanssa missä

Liikeverbien kanssa mihin - mistä;

Huom.muita eroja: *katsoa, ostaa, saada, löytää, etsiä, hakea jstk - jäädä, jättää, ilmaantua jhk*

Liikeverbien kanssa kanava, polku jne. riippumatta liikkeen suunnasta (prolatiivi, prosekutiivi): *kääntyä jstk, kulkea tietä, katsoa ikkunasta ulos, mennä ovesta sisään, ... kirjahylly, jonka keskeltä johtaa ovi Elsan huoneeseen*

2.2. Sijainti

Sisällä - ulkona: *huoneessa - kadulla*

Paikannimet: *Helsingissä - Tampereella (Imatra, Rauma, Hyvinkää, Vantaa, Kerava, Keuruu, -joki, -vesi, -niemi, -mäki, -koski, -järvi), mutta: Munkkiniemessä - Roveniemellä, Unkarissa - Venäjällä (Kypros, Kreeta)*

Instituutiot: *yliopistolla ~ yliopistossa* (ruotsin malli)

2.3. Olion luonne

Uolevilla on aurinkoöljyä. (paikka - iholla, omistus - hallussa)

Pöydällä on öljyä. (vain paikka)

Pöydällä on kolme jalkaa. (rajatapaus)

Paikan ilmauksiin kuuluvat myös adverbiaalit ja post/prepositiorakenteet

Adverbit ilmaisevat vain suunnan: *missä - mistä - mihin?*

siellä - sinne - sieltä

Näissä esiintyy muitakin sijoja: *ulkona - ulos - ulkoa*

Gen: postpositioissa: *luona - luokse - luota*

alla - alas - alta - alitse

yllä - ylös - yltä - ylitse

Gen yli

3. Ajan adverbiaalinen sijaivalinta

- Nom** *klo puoli 6* (kellonaika)
joka päivä, joka toinen viikko, joka kymmenes minuutti (distributiivinen merkitys)
- OSMA** = objektin sijainen märetheadverbiaali (ks. kohta 3)
- Ess** *keskiviikkona* (viikonpäivät), *huomenna, tänä/viime/ensi vuonna, kolmantena p:nä*
- Iness** *syyskuussa* (kuukaudet)
- Adess** *aamulla* (vuorokauden nimitykset), *kesällä* (vuodenajat), *tällä/viime/ensi viikolla*
 Mutta: *tänä aamuna, toisena päivänä '2-än', viime yönä, toissa syksynä, sinä talvena*
 (attribuuttirakenteessa)
- Iness** *kome kertaa viikossa* (distributiivi), *tunnissa* (kesto)
- Translat** *sunnuntaiksi* (terminatiivi), *Aion jäädä kolmeksi päiväksi* (kesto)
- Illat** *En tapaa häntä kolmeen kuukauteen* (tuleva, kesto)
En ole tavannut häntä kolmeen kuukauteen (mennyt, kesto)
mihin aikaan? siihen aikaan, klo 8 aikaan (epätarkka ajankohta)
- Abl** *moneltako? klo 8:lta* (tarkka ajankohta)
- All, Abess** eivät ilmaise aikaa

Adverbit *jo, eilen, nyt, silloin*

Postpositiot ja prepositiot

- Ill** + *asti/saakka, mennessä* (terminatiivi)
- Elat** + *asti/saakka, alkaen, lähtien* (lähtöaika)
- Nom** + *sitten*
- Gen** + *jälkeen, kuluttua, maissa, tienoilla, aikaan*
- Part** + *ennen*

4. Tavan adverbiaalinen sijaivalinta

- Part** *hiljaa*
- Translat** *kirjoittaa, keskustella suomeksi – puhua, ymmärtää suomea*
- Ill** *goottilaiseen tyyliin, suomalaiseen tapaan*
- Adess** *sillä tavalla*

5. Olotilan adverbiaali

- Ess** *turistina* (predikoiva funktio), *väsyneenä* (olotila)
- Translat** *aion opettajaksi* (predikoiva funktio)
- Iness** *olla huolissaan, tajuissaan, töissä* (monikollinen, abstrakti merkitys)
- Adess** *olla huonolla tuulella*
- All** *tulla huonolle tuulelle*

6. Muut adverbiaalit

Tarkoitus, päämäärä, lähtökohta, tulos ja

7. Rektio

Verbi on lauseen ytimenä. Valenssinmukaisia jäseniä on sanottu aktanteiksi tai argumenteiksi. Muita termejä: täydennys, komplementti. Ei valenssinmukaisten seuralaisten yleisnimitys on märke, mutta verbin ja koko lauseen määritteitä sanotaan myös perinteisellä nimellä adverbiaaleiksi. Myös joillakin substantiiveilla ja adjektiiveilla on valenssi.

Rektio on se sanan ominaisuus, että se määrää täydennyksensä muodon eli verbi (substantiivi tai adjektiivi) saa määritteeksi tietynsijaisen nominilausekkeen: *riippua ~ riippuvuus jstak*

Verbin rektio

Elat *pitää jstak*

III *ihastua jhk*

III ~ All *perustua jhk ~ jllek*

III ~ Elat *innostua jhk ~ jstk*

Abl ~ All *maistua jltak ~ jllek*

Substantiivin rektio

III *syy jhk*

III *katsaus jhk*

III *usko jhk*

Elat *kysymys jstak*

All *perustelu jllek (perustelu väitteelle)*

Adjektiivin rektio

III (~ Elat) *tyytyväinen jhk (~ jstak: huomiosta)*

Elat *iloinen jstak*

Elat *varma jstak*

All ~ Elat *kateellinen jllek ~ jstak (puhujalle/menestyksestä)*

Gen *jnk näköinen/kaltainen*

5. Paikallissijat/obliikvisijat

Obliikvisijat ovat yleensä muut sijat kuin nominatiivi, mutta lähinnä paikallissijat.

Paikallissijat tai obliikvisijat ilmoittavat atemporaalisia relatioita. Paikallisuusmerkitys kuitenkin usein on metaforinen tai kokonaan himmentynyt, koska ne ilmoittavat paikan lisäksi aikaa, tapaa ym. adverbiaalisia seikkoja.

Paikan adverbiaali

Ajan adverbiaali

Tavan adverbiaali

Olutilan adverbiaali

Muut adverbiaalit

Rektio: on se sanan ominaisuus, että se määrää täydennyksensä muodon eli verbi (substantiivi tai adjektiivi) saa määritteeksi tietynsijaisen nominilausekkeen: *riippua ~ riippuvuus jstak, pitää jstak, rakastua jhnk.*